МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ»

Мова навчання – ***українська***

Шифр та найменування галузі знань ***05 «Соціальні та поведінкові науки»***

Код та найменування спеціальності ***051 «Економіка»***

Освітньо-професійна програма **«Ресурсне забезпечення і продовольча політика»**

Ступінь вищої освіти ***бакалавр***

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності С1 Економіка
та міжнародні економічні відносини,
спеціалізація С1.01 Економіка
«_31__» _08_2026 р. протокол №_1____

Реєстраційний номер в навчальному відділі
К 21-05/2026-27

Кафедра:	Економічної безпеки, права та соціальних процесів	
Викладач:	Атамась Галина Павлівна, доцент кафедри економічної безпеки, права та соціальних процесів, кандидат економічних наук, доцент	
Профайл	Контакти: galya.atamas25@gmail.com , 048-7124061	

1. Загальна інформація

Освітній компонент викладається на 3 курсі у 2 семестрі
Кількість: кредитів - 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	40	20	20
заочна	16	8	8
Самостійна робота, годин	Денна – 50	Заочна – 74	

Розклад занять

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Економічна безпека держави» формує у здобувачів вищої освіти системні знання про сутність економічної безпеки держави, її складові, загрози та механізми забезпечення. Курс розкриває поняття та основні категорії економічної безпеки, інвестиційну політику держави, прояви економічної злочинності та корупції, тіньової економіки й недобросовісної конкуренції, систему та механізм забезпечення економічної безпеки, внутрішні та зовнішньоекономічні складові безпеки.

Особливу увагу приділено аналізу загроз економічній безпеці, методам оцінювання рівня безпеки та формуванню рекомендацій щодо зниження ризиків і розроблення антикризових заходів. Знання, отримані в межах курсу, необхідні для державного управління та аналізу економічних процесів на національному і міжнародному рівнях.

ОК базується на знаннях, отриманих здобувачем у межах освітніх компонентів «Соціологія і політологія», «Макроекономіка», «Основи національної економіки», «Облікова політика підприємства», і є підґрунтям для вивчення освітніх компонентів «Міжнародна економічна безпека», «Економіка підприємства», «Запобігання корупції в системі економічної безпеки», «Управління фінансово-економічною безпекою підприємства».

3. Мета освітнього компоненту

Мета освітнього компоненту – формування у здобувачів вищої освіти системи фундаментальних знань з економічної безпеки держави, а також практичних навичок аналізу, оцінювання та забезпечення економічної безпеки держави.

Завдання: концептуальна постановка завдання економічної безпеки держави; вивчення системи показників, що найбільш оптимально характеризують складові економічної безпеки держави; виявлення стимулюючих і загрозливих факторів; вивчення методичних підходів до оцінювання ризиків; вивчення рекомендацій для зниження ризиків і розроблення антикризових заходів.

В результаті вивчення ОК «Економічна безпека держави» здобувач повинен:

знати: принципи, що визначають порядок формування державної політики у сфері державної економічної безпеки; суб’єкти та об’єкти забезпечення державної економічної безпеки; механізм забезпечення державної економічної безпеки; світовий досвід управління державною економічною безпекою; методи оцінки державної економічної безпеки;

законодавчу та нормативно-правову базу забезпечення державної економічної безпеки.

вміти: планувати, організовувати та управляти державною економічною безпекою на різних її рівнях; планувати заходи щодо управління державною економічною безпекою на національному рівні; обґрунтовувати вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на стан державної економічної безпеки.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Економічна безпека держави» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, визначені в Стандарті вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») та освітньо-професійній програмі «Економічна та продовольча безпека» підготовки бакалаврів.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК15*. Здатність до критичної оцінки стану та механізмів забезпечення економічної та продовольчої безпеки.
ЗК16*. Здатність науково обґрунтованого передбачення розвитку явищ, об'єктів та процесів.
ЗК17*. Здатність до пошуку та обрання найкращого (оптимального) результату.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
СК15*. Здатність самостійно опрацювати інформацію щодо структурних складових економічної безпеки та проблемних аспектів забезпечення їх безпечного виміру.
СК16*. Здатність використовувати теоретичні основи економічної та продовольчої безпеки.
СК17*. Здатність розробляти програми та плани поточного та стратегічного розвитку суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання:

9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
25*. Вміти здійснювати аналіз та оцінку ризиків і небезпек в сфері економічної безпеки.
26*. Демонструвати отримання практичних навичок щодо оцінки рівня та стану безпеки суб'єктів господарювання.
* Компетентності та результати, позначені зірочкою, визначені ОПП як такі, що можуть забезпечуватися вибірковими компонентами.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних занять

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1. «Поняття та основні категорії економічної безпеки держави»			
1	Основні аспекти економічної безпеки України	2	2
2	Організаційно-правові засади економічної безпеки	2	2
3	Інвестиційна політика держави в стратегії забезпечення безпекового та сталого економічного розвитку національної економіки	2	—
4	Економічні злочини як загроза економічній безпеці держави	2	—
5	Корупція як загроза економічній безпеці України	2	—
	Разом за модулем 1:	**10**	**4**
Змістовий модуль 2. «Система та механізм забезпечення державної економічної безпеки»			
6	Тіньова економіка як загроза економічній безпеці України	2	2
7	Недобросовісна конкуренція як загроза економічній безпеці держави	2	—
8	Система економічної безпеки держави	2	2
9	Внутрішні складові економічної безпеки держави	2	—
10	Зовнішньоекономічна безпека України	2	—
	Разом за модулем 2:	**10**	**4**
	Всього за ОК:	**20**	**8**

5.2 Перелік практичних занять

№ з/п	Назва практичної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні аспекти економічної безпеки України	2	—
2	Організаційно-правові засади економічної безпеки	2	4
3	Інвестиційна політика держави в стратегії забезпечення безпекового та сталого економічного розвитку національної економіки	2	—
4	Економічні злочини як загроза економічній безпеці держави	2	—
5	Корупція як загроза економічній безпеці України	2	—
6	Тіньова економіка як загроза економічній безпеці України	2	4
7	Недобросовісна конкуренція як загроза економічній безпеці держави	2	—
8	Система економічної безпеки держави	2	—
9	Внутрішні складові економічної безпеки держави	2	—
10	Зовнішньоекономічна безпека України	2	—
	Всього за ОК:	20	8

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні аспекти економічної безпеки України	5	7

2	Організаційно-правові засади економічної безпеки	5	7
3	Інвестиційна політика держави в стратегії забезпечення безпекового та сталого економічного розвитку національної економіки	5	7
4	Економічні злочини як загроза економічній безпеці держави	5	8
5	Корупція як загроза економічній безпеці України	5	8
6	Тіньова економіка як загроза економічній безпеці України	5	7
7	Недобросовісна конкуренція як загроза економічній безпеці держави	5	7
8	Система економічної безпеки держави	5	7
9	Внутрішні складові економічної безпеки держави	5	8
10	Зовнішньоекономічна безпека України	5	8
Всього за ОК:		**50**	**74**

Теми рефератів (індивідуальне науково-дослідне завдання), з яких здобувач обирає відповідні до тем курсу:

1. Економічна безпека держави: поняття, об’єкти та критерії оцінювання.
2. Правові основи забезпечення економічної безпеки держави в Україні.
3. Інвестиційна політика держави як чинник економічної безпеки.
4. Економічна злочинність: сутність, види та способи протидії.
5. Корупція як загроза економічній безпеці: причини, наслідки, засоби запобігання.
6. Тіньова економіка: масштаби, наслідки та шляхи подолання.
7. Недобросовісна конкуренція як загроза економічній безпеці держави.
8. Система та механізм забезпечення економічної безпеки держави.
9. Внутрішні складові економічної безпеки держави та їх оцінювання.
10. Зовнішньоекономічна безпека України: загрози та напрями забезпечення.

Відповідність тем курсу номерам завдань: тема 1 – № 1; тема 2 – № 2; тема 3 – № 3; тема 4 – № 4; тема 5 – № 5; тема 6 – № 6; тема 7 – № 7; тема 8 – № 8; тема 9 – № 9; тема 10 – № 10.

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів з освітніх компонентів, що забезпечують вивчення даного ОК (діагностика первинних знань).

Формами поточного контролю є:

- *Захист практичних робіт; виконання самостійних завдань (опрацювання тем, реферати, індивідуальне завдання);*
- *модульні контрольні роботи та тестування знань здобувачів з тем ЗМ;*
- *усний контроль (опитування, дискусія, обговорення на практичних заняттях);*
- *тощо.*

Підсумковий контроль – екзамен (максимум 30 балів).

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів, денна	Максимальна кількість оціночних балів, заочна
Змістовий модуль 1. «Поняття та основні категорії економічної безпеки держави»		
Практичні роботи* (денна: 5 робіт × 3,2 бала; заочна: 1 робота × 12 балів)	16	12
Самостійна робота*: опрацювання тем (5 тем)	4	8
Самостійна робота*: реферат (ЗМ1)	5	5

Тестування*	10	10
Всього за змістовий модуль 1	**35**	**35**
Змістовий модуль 2. «Система та механізм забезпечення державної економічної безпеки»		
Практичні роботи* (денна: 5 робіт × 3,2 бала; заочна: 1 робота × 12 балів)	16	12
Самостійна робота*: опрацювання тем (5 тем)	4	8
Самостійна робота*: доповідь (ЗМ2)	5	5
Тестування*	10	10
Всього за змістовий модуль 2	**35**	**35**
Екзамен	**30**	**30**
Всього	**100**	**100**

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в Одеському національному технологічному університеті.

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Практичні роботи

Денна (3,2 бала за роботу)	***Заочна (12 балів за роботу)***	Критерії оцінювання	Оцінка
2,9–3,2 бала	***10,8–12 балів***	*Практична відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді (90–100%)*	відмінно
2,4–2,8 бала	***8,9–10,7 балів***	*Практична відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності (74–89%)*	дуже добре
1,9–2,3 бала	***7,2–8,7 балів***	*Практична відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки (60–73%)*	добре
1,1–1,8 бала	***4,2–7,1 бала***	*Практична відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки (35–59%)*	достатньо
0–1,0 бала	***0–4 бали***	*Практична не відпрацьована або дані незадовільні відповіді (0–34%)*	незадовільно

Самостійна робота: опрацювання теми (оцінювання однієї теми)

Денна (максимум 0,8 бала за тему)	***Заочна (максимум 1,6 бала за тему)***	Критерії оцінювання	Оцінка
0,7–0,8	***1,4–1,6***	*Тема опрацьована повністю та вчасно, надані повні обґрунтовані відповіді (90–100%)*	відмінно
0,6	***1,2–1,3***	*Тема опрацьована та вчасно подана, при відповіді допущені неточності (74–89%)*	дуже добре
0,5	***1,0–1,1***	*Тема опрацьована, відповіді неповні, допущені помилки (60–73%)*	добре
0,3–0,4	***0,6–0,9***	*Тема опрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки (35–59%)*	достатньо
0–0,2	***0–0,5***	*Тема не опрацьована або дані незадовільні відповіді (0–34%)*	незадовільно

Самостійна робота: реферат (змістовий модуль 1) та доповідь (змістовий модуль 2)

Бали (денна і заочна)	Критерії оцінювання	Оцінка
4,5–5	*Реферат (доповідь) виконано та вчасно захищено, надані повні обґрунтовані відповіді (90–100%)*	відмінно
3,7–4,4	*Реферат (доповідь) виконано та вчасно захищено, при відповіді допущені неточності (74–89%)*	дуже добре
3,0–3,6	*Реферат (доповідь) виконано, відповіді неповні, допущені помилки (60–73%)*	добре
1,8–2,9	*Реферат (доповідь) виконано, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки (35–59%)*	достатньо
0–1,7	*Реферат (доповідь) не виконано або дані незадовільні відповіді (0–34%)*	незадовільно

Розподіл балів у межах модуля: денна форма – практичні роботи: 5 робіт × 3,2 бала = 16; опрацювання 5 тем × 0,8 бала = 4; реферат (ЗМ1) або доповідь (ЗМ2) – 5 балів; тестування – 10 балів. Заочна форма: практична робота – 1 робота × 12 балів = 12; опрацювання 5 тем × 1,6 бала = 8; реферат (ЗМ1) або доповідь (ЗМ2) – 5 балів; тестування – 10 балів (разом 35 балів за модуль). Лекційні заняття безбальні; засвоєння лекційного матеріалу перевіряється через тестування та захист практичних робіт. Мінімальна сума за кожен модуль – 21 бал (60%); для екзамену – 18 балів (60%) з 30; загальна мінімальна сума за семестр – 60 балів.

Тестування (максимум 10 балів)

Денна (максимум 10 балів)	***Заочна (максимум 10 балів)***	Критерії оцінювання (тестування)	Оцінка
9–10 балів	***9–10 балів***	*90–100% правильних відповідей*	відмінно
7–8 балів	***7–8 балів***	*74–89% правильних відповідей*	дуже добре
6 балів	***6 балів***	*60–73% правильних відповідей*	добре
4–5 балів	***4–5 балів***	*35–59% правильних відповідей*	достатньо
0–3 бали	***0–3 бали***	*0–34% правильних відповідей*	незадовільно

Екзамен (оцінювання)

Бали	Критерії оцінювання	Оцінка
27–30 балів	*якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру*	відмінно
23–26 балів	*якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності*	дуже добре
18–22 бали	*якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними уміннями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури*	задовільно

0–17 балів	*якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, уміннями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури*	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:
Лекційні заняття: словесні методи (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія); наочні методи (ілюстрація, демонстрація); пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.
Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій загроз економічній безпеці (кейс-метод); розв'язання розрахункових задач на оцінювання рівня економічної безпеки; групове обговорення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм).
Самостійна робота: опрацювання законодавчих і нормативних актів; аналіз статистичних даних про стан економічної безпеки; підготовка рефератів; розв'язання тестових завдань; складання схем і конспектів за темами лекцій.

8.Інформаційні ресурси

Базові (основні):
1."Інтеграція організаційно-управлінських, економічних і соціальних процесів у проєктній діяльності: виклики та наслідки для економічної безпеки" [Текст] : матеріали наукового колоквіуму, 14 травня 2025 р. / ОНТУ ; Одес. нац. технологічний ун-т ;Каф. економіки пром-сті. — Одеса : ОНТУ, 2025. — 147 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.8172802
2. Державна політика запобігання та протидії економічній злочинності в системі гарантування економічної безпеки України [Електронний ресурс] : монографія / А. П. Дикий ; Держ ун-т "Житомирська політехніка". — Житомир : Бук-Друк, 2023. — 428 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2278433
3. Інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Левченко, Н. С. Шалімова, Т. І. Грінка, О. В. Сторожук ; Центральноукр. нац. техн. ун-т. — Кропивницький, 2022. — 190 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2305504
4. Механізми та системи управління дотриманням економічної, екологічної та організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу: теорія, методологія, практика [Текст] = Mechanisms and management systems for compliance with economic, environmental, organizational and legal security of agricultural business entities: theory, methodology, practice : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)"/І.В. Богданюк; Одес. нац. технол. ун-т. Одеса : ОНТУ, 2024. 38 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.3049043
5. Правове регулювання національної безпеки [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. Г. Боднарчук, О. І. Боднарчук, М. В. Глух, А. В. Гарбінська-Руденко ; Держ. податк. ун-т. — Ірпінь, 2024. — 202 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2899116
Електронні ресурси:
1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua/
2. Національна парламентська бібліотека України – http://www.nplu.kiev.ua/
3. Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького – http://www.odnb.odessa.ua/
4. Електронна бібліотека ОНТУ – http://library.opu.ua

Додаткові:
1. Соціально-економічний розвиток регіону в системі забезпечення продовольчої безпеки : монографія / Работін Ю.А., Лагодієнко В.В., Згадова Н.С., Неустроєв Ю.Г., Павленко Г.М.,

Кравченко Ю.І. – Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 247 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1637606
2. Формування та управління системою продовольчої безпеки : монографія / за заг. ред. Н.С. Згадової, Ю.Г. Неустроєва. – Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 247 с. https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.1637675

Нормативно-правові джерела

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

3. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text.

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text

9.Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, Корпоративному кодексу ОНТУ, Кодексу академічної доброчесності ОНТУ, Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ, Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в ОНТУ, вимог ISO 9001:2015 та роботодавців.

Викладач ПІДПИСАНО Галина АТАМАСЬ

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Економічної безпеки, права та соціальних процесів

Протокол від «_28__» _ серпня_ 2026_ р. № _1___

Завідувач кафедри ПІДПИСАНО Наталія ЗГАДОВА

ПОГОДЖЕНО:
Гарант ОП «Економічна та
продовольча безпека»
к.е.н., доцент, доцент кафедри
економічної безпеки,
права та соціальних процесів ОНТУ ПІДПИСАНО Галина АТАМАСЬ